

## Valet 2022

*Per Flensburg*

*Professor i informationssystem, Strömstad akademi*

Valet 2022 blev som valet 2018: Jämnt! Den här gången vann de borgerliga (med stor sannolikhet, resultatet är inte helt klart) och det kan man på sätt och vis säga vara rättvist. Om hälften av Sveriges befolkning tycker si och den andra hälften tycker så och ingen ändrar sig är det väl rimligt att man skiftas om att styra. Men det finns en del orosmoln.

Det största molnet är förstås Sverigedemokraterna. Det är ett parti med rötterna i nazismen och främlingsfientlighet. Jimmie Åkesson har rensat bort många och partiprogrammet tar tydligt avstånd från både nazism och rasism men ändå dyker det upp en mängd rasistiska och nazistiska yttranden på sociala media från deras medlemmar. Dessa blir i regel snabbt uteslutna, men sitter de i riksdagen har vi en politisk vilde. Med Amine Khakabave i åtanke kan man tänka sig vilket kaos det kan bli.

Ser man på den politik som de båda blocken för är det ingen större skillnad. Med tanke på det jämna läget och Liberalernas vacklande inställning kan Kristersson inte ta ut svängarna alltför mycket. Alla de borgerliga partierna har lovat att satsa på kärnkraft, men den ekonomiska verkligheten säger att det är alltför osäkert ur ekonomisk synpunkt. Detta tycks man ha varit omedveten om. Att bygga ett nytt kärnkraftverk tar minst 10 år och det kommer inte att påverka elförsörjningen under mandatperioden. Att så hårt gå in för kärnkraft är, enligt min mening, att begå politiskt självmord!

Ser vi på den andra sidan så har den varit ganska passiv. Det finns inga stora och spektakulära utspel, man är i många avseenden överens med Kristersson och Magdalena har varit lågmäld och statsmannalik. Det ger henne personligen en stor trovärdighet men hon har inte haft uppbackning i ett progressivt program. Samma gäller för de andra partierna på samma sida, de har alla gått tillbaka utom miljöpartiet, men det beror nog mest på stödröster. Kontentan blir tämligen paradoxal: S går framåt, men förlorar makten, M tappar men vinner makten. SD går mest framåt och i kraft av största parti på den borgerliga sidan borde de kräva statsministerposten. Det kommer inte att gå genom för Liberalerna sätter sig mot det.

Liberalerna har just nu stora problem. De har ljerat sig med ett block som i stora stycken går mot det traditionella liberala värderingarna om frihet och öppenhet. Partiet är splittrat och jag tror att dess opinionssiffror kommer att dala och att de i nästa val åker ur riksdagen. Såvida inte partiledaren gör något radikalt och ställer sig utanför de båda blocken. Genom att vara vågmästare kan de få igenom betydligt mer av sin politik än om de vore en del av högeretablissemangen. Men det återstår att se om de inser detta.

I massmedia diskuteras mycket varför SD gick framåt och varför C och V gick bakåt. Det är SD:s framgångar som bäddar för en borgerlig regering. Jag hörde den 13 sep i Studio Ett på radion docent Jan Jörnmark i ekonomisk historia från Göteborg som hade en del intressanta förklaringar. I 50 år har man på landsbygden förlorat industriarbeten, skogsarbeten och jordbruksarbeten på grund av hård rationalisering och mekanisering.

Det medför att folk flyttar till städer eller där det finns arbeten. Det hela leder till avfolkning och åldrande befolkning på landsbygden. Jan Jörnmark menar också att inkomsterna och utbildningsnivåerna faller. Det finns många tomma lägenheter som kostar en massa pengar för kommunerna. Men i samband med invandring så kan de bebos av flyktingar och han betalas av migrationsverket. Kommunerna ser detta som en inkomstkälla. Men den massiva invandringen påverkar skolan och gör dessutom att fler svenskar flyttar. Det blir stora problem med alienering och främlingskap. De traditionella partierna har inte gjort särskilt mycket, glesbygdens 150 kommuner känner sig osedda och SD som utan risk kan lova guld och gröna skogar vinner terräng. Dessa processer har pågått väldigt länge så de traditionella partierna är inte medvetna. Det bidrar förstås till politikerföraktet.

Ett annat fenomen är vad som kallas social dumpning. Det innebär att stora städernas socialförvaltningar övertalar nyanlända att flytta till glesbygden där det finns bostäder. Efter två år upphör det statliga stödet och kommunerna, som i förväg inte har några marginaler, måste nu ta hand om en massa invandrare som behöver stöd.

Centern har under de senaste mandatperioderna alltmer orienterat sig mot städerna för det är där de många rösterna finns. "Stureplans-centern" har blivit ett begrepp. Det lämnar ett tomrum på landsbygden som SD har varit snabba att fylla upp. Inte minst har deras frikostiga löften om sänkta bensin- och dieselpriiser lockat röster. Jörnmark menar också att landsbygden förlorar service och är föremål för avfolkning. Kvar blir gamla och lågutbildade menade han. Jag kom osökt att tänka på Anna Kindberg Batra som hävdade att Stockholmare var smartare än folket på landsbygden. Möjligtvis kan det vara så att SD:s väljare i allmänhet är mindre utbildade än andra partiers, men jag har inte sett några sådana undersökningar.

Klart är i varje fall att SD är mycket skickliga på att locka till sig väljare. Man hittar först ett problem, säg gängskjutningarna. Det presenteras som att 1) Maffian håller på att ta över i Sverige 2) Skjutningarna beror på invandring. Vad man däremot inte säger är att brottsligheten överlag, utom gängskjutningar och narkotikahandel, minskar. Den enkla lösningen, att sätta gängledarna inom lås och bom och ge dem långa fängelsestraff, fungerar dock inte. Ty då kommer istället skjutningarna att öka för det finns många som vill ta över gängledarskapet. SD vill bekämpa segregationen genom att göra som i Danmark, riva de problematiska områdena. Hur man hanterar den massiva bostadslösheten som blir resultatet har man inte sagt något om. Elen är dyr, bensin och diesel är dyrt, man säger helt enkelt: Sänk priset! Men det är inget Sverige råder över. Vi kan inte köpa bensin billigare än andra länder, möjligen kan vi sänka drivmedelsskatten och får sämre vägar och fler olyckor. Det gamla landsbygdspartiet, Centern, har inte dessa enkla och tydliga lösningar eftersom de inser att de inte fungerar. Så det ska bli mycket intressant att se vad som händer då Moderaterna ska genomföra Sverigedemokratisk politik.

Men större delen av Sveriges befolkning bor inte på landsbygden. Det finns många andra tänkbara förklaringar till SD:s framgångar. I vallokalsundersökningen visade det sig att SD var väldigt starkt bland de unga. Vad kan det bero på? Jag kan fortsätta Jörn-

marks (och Anna Kindberg Batras) resonemang och hävda att den svenska skolan har blivit sämre och sämre. Allt fler kommer inte in på gymnasiet och stöket i skolan gynnar definitivt inte lärandet. Alltså köper ungdomarna det enkla men tydliga resonemanget SD för. Enkel orsak, enkel verkan! Det kan också vara så att skolan inte lär ut hur man gör en djupgående analys och ser på följderna i mer än ett led.

Mänskligheten står inför ett klimathot som riskerar att inom några decennier totalt förändra vår förmåga att överleva. Om 7 år, 109 dagar, 4 tim och 51 min överskrider vi 1,5%-målet som FN satt upp om inget ytterst radikalt görs. Vi skulle t ex behöva köra enbart på HV100 istället för diesel. Då kostar bränslet lite över 30 kr. Om ett parti skulle gå ut med det i sitt program kan det lugnt räkna med minst halverat röstantal och för de små partierna skulle det bli sorti ur riksdagen! Det är detta jag kallar demokratis dilemma. Det parti som lovar mest får flest röster. Ett exempel på hur det kan gå är Miljöpartiet, som 2014 gick till val med stora och gröna löften (Fridolins kolbit), som de i regeringsställning inte kunde hålla. De tappade också väljare och var i sommarens opinionsmätningar under 4%, men kom till sist ändå upp över 5%. Mycket av detta kan dock vara stödröster.

Högerpartiernas klimatpolitik kan beskrivas i ett ord: Kärnkraftverk! Vilket även detta är orealistiskt. Det har sedan 2018 varit fritt fram att bygga kärnkraft-verk i Sverige, men ingen har gjort det helt enkelt för att det är alldeles för dyrt om man ska kunna driva det på ett säkert sätt. Dessutom tar det minst 10 år med alla tillstånd och överklaganden. I Finland har det tagit 22 år sedan beslut om Olkiluoto 3, togs och förseningarna uppgår till 14 år. Verket har hittills kostat ca 121 miljarder och är fortfarande inte i full drift. Siffror från en forskargrupp på Stanford visar att ny kärnkraft kostar 2,3-7,4 gånger mer per kWh än sol- och vindkraftverk. Räknar man över hela livscykeln släpper ett kärnkraftverk ut 9-37 ggr mer CO<sub>2</sub> än sol- och vindkraftverk. Att med dessa siffror som bakgrund på fullt allvar hävda att kärnkraftverk är lösningen på energikrisen är kvalificerad desinformation!